
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

התפתחות והתבגרות - אבני פינה - 34304

תאריך עדכון אחרון 23-12-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי הוראה - תעודת הוראה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יעל נווה קדם

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yael.navehkedem@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בנושאים מרכזיים בפסיכולוגיה התפתחותית הרלוונטיים לשדה החינוכי, בדגש על גיל ההתבגרות. במהלך הקורס יוצגו תאוריות פסיכולוגיות (החל מפריד, אריקסון, ועד להתייחסות בת זמננו) הנוגעות להתפתחות אנושית על היבטיה הרגשיים, החברתיים והקוגניטיביים. זאת, מתוך התייחסות למעגלי החיברות השונים המקיפים את הילד, והשפעתם על התנהגותו וגדילתו- מינקות ועד לשלבי ההתבגרות. ינתן מקום מרכזי לתקופת ההתבגרות ולהבנת יחסי המתבגר עם סביבתו, תוך מיקוד בשאלות המרכזיות של גיל ההתבגרות: התפתחות המיניות, חיפוש הזהות, קונפליקט תלות-עצמאות, גורמי סיכון והתנהגויות סיכון, והקשר בין המתבגר לסביבתו. בעיבוד הנושאים יושם דגש על חיבור בין תאוריה לפרקטיקה, בדרך סדנאית ואישית, תוך דיאלוג קבוצתי. זאת, במטרה להעמיק ולהפנים באופן משמעותי את הבנת החומר התיאורטי מתוך ההתנסות האישית.

מטרות הקורס:

1. היכרות עם תאוריות פסיכולוגיות מרכזיות ומושגים מרכזיים הקשורים לתהליכים התפתחותיים, רגשיים וחינוכיים של הילד
2. רכישת כלים תיאורטיים ומונחים בסיסיים להבנה של תהליכי למידה והתפתחות של ילדים ויישומם לשדה החינוכי
3. היכרות עם הגישות התאוריות השונות ומושגים מרכזיים בעולמם של מתבגרים
4. הבנת הדילמות והקונפליקטים של הילד והמתבגר מול עצמו ומול סביבתו, תוך דיון בדרכי התמודדות יעילות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לתאר את מאפייניו של גיל ההתבגרות, לנתח התנהגויות שונות המאפיינות גיל זה, לזהות את הקשיים המאפיינים מתבגרים, לבצע אינטגרציה של ההשפעות של הביולוגיה, קוגניציה, אישיות, משפחה, קבוצת השווים בית ספר ותרבות לצורך הבנת המתבגר כמכלול.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות, דיונים ולמידת עמיתים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא לגיל ההתבגרות
2. התפתחות זהות והתאוריה של אריקסון
3. התאוריה הפסיכואנליטית של פריד
4. התפתחות מיניות, מין ומגדר

5. התפתחות קוגניטיבית
6. התפתחות חברתית ודחיה חברתית
7. יחסי משפחה ובפרט בין הורים לילדים/מתבגרים
8. יחסי מורים-תלמידים
9. פסיכולוגיה של הלמידה: מוטיבציה, אינטליגנציה, לקויות למידה והפרעת קשב
10. אובדנות

חומר חובה לקריאה:

- גרופר, ע., סלקובסקי, מ. ורומי, ש. (2014) ילדים ומתבגרים במצבי סיכון: הגדרות, התפתחויות ודרכי התערבות. בתוך: גרופר, ע., ורומי ש. (עורכים). ילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל. כרך א: תמונת מצב של התחום ותוכני ליבה. ת"א : מכון מופ"ת. עמ' 19-52.
- סרוף, א. (2004). התפתחות הילד טבעה ומהלכה (2004). האוניברסיטה הפתוחה. כרך שני, פרק 13, עמודים 622-627
- פלום, ח (1995). מתבגרים בישראל: הבטים אישיים, משפחתיים וחברתיים. אבן יהודה: רכס. עמ' 123-145
- פרויד, א. (1977) האני ומנגנוני ההגנה. תל אביב: דביר. פרקים י"א- י"ב.
- רוזמן, מ', קלינגמן, נ' ותכון, פ' (1997). כישורי חיים - ניתוח זהות אישית בקבוצות ילדים ומתבגרים. תל-אביב: רמות.
- שולמן, ש. (1995). יחסים חברתיים ומשימות התפתחותיות בגיל ההתבגרות. בתוך ח. פלום (עורך), מתבגרים בישראל: היבטים אישיים, משפחתיים וחברתיים (עמ' 61-80). רכס
- Allen J. P. (2008). *The Attachment System in Adolescence*. In Cassidy & P.R. Shaver (Eds.) *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (pp. 419- 435). New York: Guilford Press
- Ben-Zur H. & Reshef-Kfir Y. (2003) Risk taking and coping strategies among Israeli adolescents. *Journal of Adolescence*, 26, 255-265
- Blos, p. (1979) "second individuation process". In *The Adolescent assage: developmental issues*. New York: International press. pp. 141-170
- Kroger, J. (2006). *Identity development: Adolescence through adulthood*. Sage publications. pp 206-226.
- Reyna, V. F., & Farley, F. (2006). Risk and rationality in adolescent decision making implications for theory, practice, and public policy. *Psychological science in the public interest*, 7(1), 1-44.
- Tolman, D. L., & McClelland, S. I. (2011). Normative sexuality development in adolescence: A decade in review, 2000-2009. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 242-255

חומר לקריאה נוספת:

- זיו, א. (1994) הגיל הלא רגיל. תל אביב: פפירוס.
- כ"ץ, ע. (1999). אופי, גוזל. יחסי הורים ומתבגרים. הוצאת מודן ת"א. עמ' 133-158
- ליבליך, ע. (2001). מתבגרים בעולם פתוח. בתוך: ח. דויטש (עורך). חברה והתבגרות. ירושלים, ישראל: מכון סאמיט
- למיש, ד., וריב"ק, ר. (2007). האינטרנט בחיי מתבגרים - פאניקה מוסרית?. בתוך: ילדים ישראלים גולשים. בחסות איגוד האינטרנט הישראלי ובסיוע מכון נטוויז'ן לאינטרנט

מוס, ר. (1988). "המסקנות המשתמעות מן התאוריה של אריקסון על התפתחות הזהות". בתוך:
תאוריות על גיל ההתבגרות. תל אביב: ספרית הפועלים. עמ' 66-80, 97-100.
מיטשל, ס.א. ובלאק, מ.ג. (2006). "זיגמונד פרויד והמסורת הפסיכואנליטית הקלאסית". בתוך: פרויד
ומעבר לו. תל אביב: תולעת ספרים. עמ' 47-71.
מייזלס, ע. (2001). יחסי הורים ומתבגרים בישראל עם המעבר לגיל ההתבגרות. מגמות, מ"א
סולברג, ש. (2007). פסיכולוגיה של הילד והמתבגר. ירושלים: הוצאת מגנס

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 80 %
נוכחות / השתתפות בסיוור 20 %

מידע נוסף / הערות:

נוכחות פעילה בשיעורים עם מצלמה פתוחה